

K I T E K I N T É S

Szövetségi ügynökök Magyarországon

Az FBI–NNI Nemzetközi Egység tevékenységének bemutatása

Federal agents in Hungary

Introduction of the FBI–NNI Task Force

Boczán József

rendőr őrnagy
Készenléti Rendőrség Nemzeti Nyomozó Iroda,
Nyomozó Főosztály, Erőszakos Bűncselekmények Elleni Osztály,
FBI–NNI Nemzetközi Egység vezetője

Absztrakt

Cél: Az írás célja az FBI–NNI Nemzetközi Egység tevékenységének bemutatása, melyben a világon egyedülálló módon FBI ügynökök és magyar nyomozók közösen dolgozva derítenek fel a két országot érintő ügyeket.

Módszertan: A tanulmányban a Nemzetközi Egység megalakulásának története és működésének leírása beszámolókat és saját tapasztalatokat alapul véve, valamint a jogszabályi háttér ismertetésével történik.

Megállapítások: A kétnemzetiségű közös egység hatékonysága és számos közösen végrehajtott sikeres nyomozás alapozza meg a további együttműködés iránti elkötelezettséget mind magyar, mind amerikai részről.

Érték: A nemzetközi bűnügyi információcsere szélesebb körben ismert együttműködési fórumain kívül tanulságos lehet az amerikai relációban megvalósuló közös nyomozóegység tevékenységének megismertetése.

Kulcsszavak: rendvédelem, szervezett bűnözés, nemzetközi bűnügyi együttműködés

Abstract

Aim: The purpose of this article is to introduce the FBI–NNI International Unit, which is the only one of its kind in the world, where FBI agents and Hungarian investigators work together to solve cases affecting both countries.

Methodology: The study describes the history of the establishment and operation of the International Unit, based on reports and personal experience, and introduces the legal background as well.

Findings: The effectiveness of the bi-national joint unit and the many successful joint investigations that have been carried out together are the basis for the commitment to further cooperation on both the Hungarian and American sides.

Value: In addition to the more widely known cooperation forums for international criminal information exchange, the activities of the Joint Investigation Unit in the US relationship can be instructive.

Keywords: law enforcement, organised crime, international criminal cooperation

Bevezetés

Számos rendészettudományi tanulmány, cikk, kutatás és esszé foglalkozik a nemzetközi bűnügyi együttműködés témakörével, annak történeti előzményeivel és intézményrendszereivel. Kijelenthetjük, hogy a magyar rendőrség kihe-lyezett összekötőtisztjein, valamint a transznacionális bűnügyi együttműködés intézményeibe (Interpol, Europol, SELEC) delegált munkatársain és kétoldalú kapcsolatain keresztül a világ számos országával képes bűnügyi információcse-rét folytatni, és a nyomozásokat elősegítő adatokat beszerezni. A következők-ben egy talán kevésbé ismert és különleges, az Amerikai Egyesült Államok és Magyarország relációjában működő szervezeti elem, az FBI–NNI Nemzetközi Egység (továbbiakban: Nemzetközi Egység), angol megnevezéssel „Budapest Organized Crime Task Force” tevékenységét szeretném bemutatni.

Írásommal a csoport történetén, az irányadó jogszabályokon és a gyakorlati működés példákon keresztüli megismertetésén túl arra is szeretném buzdítani az olvasókat, hogy igény esetén lépjenek kapcsolatba és használják ki a Szövetségi Nyomozó Iroda és más amerikai ügynökségek erőforrásait.

Történeti háttér, irányadó jogszabályok

A jelenleg a Készenléti Rendőrség Nemzeti Nyomozó Iroda Nyomozó Főosztály Erőszakos Bűncselekmények Elleni Osztályánál működő Nemzetközi Egységet 2000-ben alapították meg a Magyar Köztársaság és az Amerikai Egyesült Államok Kormánya között, a szervezett bűnözés megelőzésére és visszaszorítására

vonatkozó információk cseréjéről szóló, 2000. január 13-án aláírt Egyetértési Nyilatkozat kihirdetéséről rendelkező 36/2000. (III. 17.) Korm. rendelet alapján. Az egység létrehozásának oka a rendszerváltozást követő orosz szervezett bűnözői csoportok magyarországi térnyerése és az általuk generált erőszakos cselekmények elterjedése volt. Ebben az időszakban a magyar rendőrség megpróbált a rendelkezésére álló eszközökkel fellépni a külföldi bűnszervezetek hazai térnyerése ellen, ez azonban korábbi tapasztalatok híján csak részleges eredményeket hozott.

A magyar Belügyminisztérium a helyzet megoldása érdekében felvette a kapcsolatot az Amerikai Egyesült Államok tisztviselőivel, és közösen arra a megállapításra jutottak, amelyet a hivatkozott nyilatkozatban az alábbiak szerint rögzítettek: *„A két Kormányt rendkívüli módon nyugtalanítja az a fenyegetés, amivel a bűnözés, különösen a szervezett bűnözés nemzetközi terjedése miatt mindkét országnak szembe kell néznie, és ezen fenyegetés elhárítása érdekében szükségesnek látják a munkakapcsolatok elmélyítését az információcsere területén.”*

A munkakapcsolatok elmélyítése a gyakorlatban a hasonló ügyekben már tapasztalatokkal rendelkező FBI különleges ügynökök Magyarországra érkezését, és konkrét ügyekben történő gyakorlati tanácsadását jelentette. A nyilatkozat – kellő rugalmasságot biztosítva az együttműködés kereteihez – úgy rendelkezett, hogy a magyar és amerikai felek *„információt cserélnek annak érdekében, hogy segítséget nyújtsanak egymásnak a nemzetközi méreteket öltő bűncselekmények megelőzésében, felderítésében, visszaszorításában és nyomozásában, valamint más, ezekhez kapcsolódó határon átnyúló cselekményekben”*.

A konkrét ügyekben a kitűzött célok megvalósítása érdekében a nyilatkozat adta keretrendszer alapul véve, egy az Országos Rendőr-főkapitányság és az FBI vezetése által szignált magyar és angol nyelvű megállapodás 2000 áprilisában létrehozta az ORFK Bűnügyi Főigazgatóság Szervezett Bűnözés Elleni Igazgatóság Nemzetközi Egységet; egy példa nélküli, világszinten egyedülálló szervezeti elemet mind a magyar rendőrség, mind az FBI tekintetében.

A hivatkozott megállapodás – egy ORFK utasítás formájában – konkrétan az orosz ajkú szervezett bűnöző csoportok tevékenységét jelölte meg az egység létrehozásának indokaként, feladatokként pedig a térség szervezett bűnözési tendenciáinak felderítését és az illegális pénzmosási tevékenységek elleni fellépést határozta meg. Az utasításban részletezésre kerültek az irányadó jogszabályok, az egység létszáma mindkét fél részéről, valamint az információcsere pontos menete.

A magyar fél kötelezettséget vállalt arra, hogy az egységhez érkező amerikai ügynököket a releváns magyar jogszabályokról és a hazai írott és íratlan sajátosságokról, még a gyakorlati munka megkezdése előtt, oktatás keretében

tájékoztatja. A csoport munkanyelve az angol volt, melyet részben angolul beszélő magyar nyomozók, illetve tolmács közbeiktatásával biztosítottak.

A technikai feltételek terén a megállapodásban szerepelt, hogy a magyar rendőrség biztosítja az elhelyezésül szolgáló irodákat, járműveket, rendőri felszerelést, míg az FBI főként informatikai beruházásokkal – számítógépek, nyomtatók, scannerek – járul hozzá a működéshez.

Az információcsere tekintetében a kétoldalú megállapodás rögzíti, hogy személyes adatokat tartalmazó adattárakhoz az FBI ügynökei közvetlen hozzáférési jogosultsággal nem rendelkeznek, az e körbe tartozó adatokhoz a jogszabályi feltételek fennállása esetén a magyar munkatársak közreműködésével, az Egyetértési Nyilatkozat rendelkezéseinek megfelelően juthatnak hozzá. Az információcsere célhoz kötött. Az információt kérőnek meg kell jelölni, melyen célból kéri az információt, milyen eljárásban kívánja felhasználni.

A magyar rendőrség más szervtől, vagy a kétoldalú szervezett bűnözés elleni megállapodások alapján más országtól kapott információt csak az információt átadó kifejezett hozzájárulásával adhatja át az amerikai félnek.

A fentiekben leírtak szerint bár az amerikai ügynökök fizikailag egy épületben, egy irodában dolgoznak a magyar rendőrökkel, a hazai nyilvántartásokhoz nem kapnak saját jogosultságot, a konkrét személyekre vonatkozó lekérdezéseket minden esetben a magyar nyomozók hajtják végre. Az információcserére vonatkozó rendelkezések megfelelnek a más nemzetközi rendőri együttműködés csatornáin folytatott kommunikáció szabályainak a célhoz kötöttség, illetve a harmadik féltől kapott adatok megoszthatósága tekintetében.

Fontos tényező továbbá, hogy hasonlóan a Szervezett Bűnözés Elleni Igazgatóság más szervezeti elemeihez, a Nemzetközi Egység alapvetően felderítő és megelőző tevékenységet lát el. Erre tekintettel már a megalakulástól kezdve lehetőség adódott nemcsak nyílt, hanem minősített adatok cseréjére is az FBI munkatársaival.

Ez a megismerési jog azonban nem általános, hanem konkrét, célhoz kötött, egyedi ügyekben kiállított, magyar és angol nyelvű betekintési engedélyek alapján gyakorolható az ügynökök részéről. A minősített adatok kezelésének helyes gyakorlata különleges fontossággal bír az amerikai fél részére tartott, korábban említett oktatás tematikájában.

Szintén lényeges hangsúlyozni, hogy bármelyik fél által megosztott információ csak felderítési célra, rendőri együttműködés során használható fel, azok bizonyítékként történő felhasználásához jogsegély küldése szükséges az információt birtokló országba, hacsak az érintett fél másképp nem rendelkezik.

Az ORFK által szignált megállapodásban rögzítették, hogy az egység tevékenységét kilenc hónap után, és azt követően rendszeresen értékeli mindkét

szervezet. Az e célból is készített, az alapítást követő beszámolókat tanulmányozva megállapítható, hogy az eredetileg meghatározott bűnügyi területek mellett (oroszkjú szervezett bűnözés, pénzmosás) egyedi esetekben emberkereskedelemmel és prostitúcióval összefüggő ügyekben is eljár a Nemzetközi Egység.

A 2000-es években keletkező beszámolók alapján képet kaphatunk a Nemzetközi Egység tevékenységén keresztül a hazai szervezett bűnözés jellemző elkövetési magatartásairól is.

Többek között az egység felderítést folytatott amerikai állampolgárok sérelmére vendéglátóipari egységekben elkövetett „túlszámlázásos” csalások ügyében, melyben felmerült az orosz alvilág akkori vezetőjének, Szemjon Mogiljevicsnek a szerepe is. Az említett „orosz keresztapa” magyarországi tevékenysége a kezdetektől alapvetően meghatározta az amerikai fél felderítési irányvonalát.

Egy másik esetben két rivális budapesti alvilági csoport közti leszámolás során egy siófoki diszkóban négy, a közeli taszári légierő bázison szolgáló amerikai katonát késeltek meg magyar bűnözők. Hasonló erőszakos erődemonstráció során 2000. június 23-án az FBI ügynökeinek budapesti szállásától nem messze egy gépkocsit robbantottak fel ismeretlenek.

Egy jelentős, az FBI és a magyar hatóságok által jachtok eltulajdonítása miatt közösen folytatott nyomozás során Amerikában megvádoltak egy magyar állampolgárt csalás miatt, míg Budapesten elfogtak egy másik magyar személyt, akinél céltávcsővel szerelt maroklófegyvert találtak.

Nagy nyilvánosságot kapott mind a magyar, mind a nemzetközi sajtóban Lakatos András körözött magyar bűnöző Amerikában történő elfogása, melyhez a Nemzetközi Egység támogatást nyújtott.

A csoport intézkedéseket tett az Amerikában bujkáló Kovács Vilmos magyar állampolgár felkutatására, akit Magyarországon fegyveres bűntársai szöktettek meg egy börtönből, ami a korabeli beszámolók alapján példa nélküli tett volt hazánkban.

Az egység tevékenysége során megállapítást nyert, hogy egy, az amerikai toplista körözöttek között szereplő személy Magyarországon tartózkodik, akinek elfogása és kiadatása iránt intézkedtek.

A beszámolókat elemezve az akkori megállapításokkal egyetértve kijelenthető, hogy az egység rövid időn belül jelentős, diplomáciai szinten is elismert eredményeket ért el, köszönhetően a csoporthoz vezényelt, jelentős tapasztalattal bíró magyar és amerikai szakembereknek.

A tanulságok terén a gyakorlati együttműködés során megmutatkozott, hogy az amerikai és magyar eljárásjogi szabályok eltérése más megközelítést tesz szükségessé Magyarországon, mint az Amerikai Egyesült Államok területén. Az amerikai eljárás mód megismérlés céljából az FBI 2001-től kezdve rendszeres

tréningeket szervezett az USA területén a Nemzetközi Egység munkatársai, valamint az SZBEI vezetése részére.

Az egység történetében szervezeti változás következett be a 2001. szeptember 11-i, New Yorkot ért terrortámadást követően, mivel ezen év november 1-jén megalakult az ORFK SZBEI Terrorizmus Elleni és Különleges Ügyek Osztálya, amelynek része lett a Nemzetközi Egység. A strukturális változtatást követően az együttműködés kiterjedt a terrorizmus témakörére is.

További szervezeti átalakulást jelentett 2004-ben a Nemzeti Nyomozó Iroda létrejötte, melyet követően a Nemzetközi Egység az NNI struktúrájában folytatta tevékenységét.

Az egységhez delegált, diplomáciai mentességgel rendelkező amerikai ügynökök kezdetben hat hónapos időtartamra érkeztek, mely azonban a gyakorlati tapasztalatok alapján rövidebb bizonyult. Több kétoldalú találkozó és a magyar fél kifejezett kérésére végül 2006-tól az ügynökök hároméves megbízatást kaptak a Nemzetközi Egységnél, mely gyakorlat a mai napig is folytatódik. A csoport jelenleg az NNI – 2012-ben a Készenléti Rendőrség szervezetébe történő csatlakozását követően – Erőszakos Bűncselekmények Elleni Osztályán belül működik, alosztály jogállással.

Nemzetközi Egység a jelenben

A történeti előzmények és jogszabályi keretek bemutatását követően egy jelentős időbeli ugrással szeretném ismertetni a Nemzetközi Egység jelenlegi, gyakorlati működését.

A csoport jelenlegi feladata olyan szervezett bűnözői csoportok által elkövetett, nemzetközi szintű bűncselekmények elleni összehangolt fellépés, amelyek mind az USA, mind Magyarország érdekeit sértik. A szervezett bűnözés dinamikájában bekövetkezett változás okán az egység az oroszajkú csoportok mellett más bünszervezetek tevékenységét is figyelemmel kíséri.

A megalakuláskori körülményekhez képest változás, hogy az alvilági leszámolások, robbantások, zsarolások megszűntek, helyettük a szofisztikáltabb, fehér-galléros elkövetési módszerek terjedtek el, így az ügyek többsége csalásokkal és pénzmosásokkal függ össze, azonban a felderítés vagy vizsgálat alatt álló bűncselekmények köre továbbra is széles.

A professzionális nemzetközi pénzmosó szervezetek elleni nyomozás jellemzője, hogy az elkövetők olyan távoli országokat iktatnak be az utalási láncba, melyekkel a rendőri vagy igazságügyi együttműködés egyáltalán nem, vagy csak jelentős időráfordítással valósítható meg, és ez sokszor a felderítést lehetetleníti

el. Ezekben az ügyekben segítséget jelent az FBI nemzetközi összekötőhálózata, melyen keresztül lehetőség nyílik adatigénylésre olyan országok tekintetében is, mint Belize, a Dominikai Köztársaság, Mexikó vagy Nigéria.

A jogszabályi környezet változásaira is tekintettel a 22 évvel ezelőtti tevékenységhez képest nagyobb hangsúly került a nyílt büntetőeljárások lefolytatására a bűnmegelőzési célú titkos információgyűjtések mellett.

Az egység a saját eljárásokon kívül – a Nemzetközi Bűnügyi Együttműködési Központ Interpol Magyar Nemzeti Iroda mellett – szerepet vállal a Magyarországon folyamatban lévő felderítésekben, valamint büntetőeljárásokban a felmerülő igényeknek megfelelően az eljáró magyar rendőri egységek és az érintett amerikai társszervek között számos bűncselekménytípus (bankkártya-csalások, üzleti e-mail útján elkövetett csalások, pénzmosások, körözött személyek felkutatása és hazatoloncolása) területén.

A tapasztalatok alapján minden évben egyre több ilyen koordinációs jellegű megkeresés érkezik a Nemzetközi Egységhez, figyelemmel arra is, hogy a csoporthoz delegált különleges ügynökök útján megkereshetők nemcsak az FBI, hanem más szövetségi ügynökségek, így a Kábítószerügyi Hivatal (DEA), a Belbiztonsági Hivatal (HSI), a Vám- és Határőrizeti Ügynökség (CPB), és akár helyi rendőri szervezetek is olyan nyílt és operatív eljárásokban, melyekben amerikai érintettség merül fel.

A leggyakoribb példák az egyszerű adatkérésekre:

- határátlépési adatok beszerzése,
- körözött személyek felkutatása,
- büntügyi előéletre vonatkozó információk beszerzése,
- csalás bűncselekmény amerikai sértetteinek felkutatása,
- nyilatkozatok beszerzése az FBI-on keresztül.

Egy másik fontos, országos koordinációt érintő tevékenység a nemzetközi bűnügyi jogsegélyek témaköre. Az FBI ügynökei helyettes jogi attasé munkakörben állnak az Amerikai Egyesült Államok nagykövetségén, így feladataik közé tartozik az igazságügyi együttműködés elősegítése is. Amennyiben az ügynökök tudatában vannak a Magyarországról kimenő jogsegélyek tényének és tárgyának, úgy meg tudják gyorsítani az ügymenetet az amerikai Igazságügyi Minisztériumnál.

Mind a Készenléti Rendőrség Nemzeti Nyomozó Iroda, mind más rendőri szervek tekintetében további együttműködési terület az amerikai internet- vagy applikációs szolgáltatók felé történő adatkérések koordinációja.

Az alapítás óta eltelt 22 év kihatással volt a feladatkörre és a jogszabályi környezetre is, egy dolog azonban nem változott: a Nemzetközi Egység a mai napig a világon az egyetlen olyan kétnemzetiségű nyomozócsoport, melyben

FBI ügynökök és helyi rendőrök egy munkahelyen, egy irodában, napi szintű munkavégzés során együttműködve derítenek fel több országot érintő ügyeket.

Jelentős ügyek

Ilyen, több országot érintő felderített ügy illusztrációjaként szeretném bemutatni két, a közelmúltban végrehajtott akció eredményeit.

A Nemzetközi Egység csalás és pénzmosás büntettek megalapozott gyanúja miatt folytatott nyomozást egy magyar bűnözői csoport hét tagja ellen. A szervezeten működő tagok hosszabb időn keresztül olyan pénzeszegek eltüntetésében vettek részt, amelyet külföldi nagyvállalatoktól – valamely vezető tisztségviselő nevében – elektronikusan benyújtott hamis megbízásokkal, úgynevezett „business email compromise” módszerrel szereztek meg.

Az elkövetők több cégtől összesen 3,7 millió eurót szereztek meg, melyből jelentősen gazdagodtak. Az elcsalt összegeket legalizálás céljából többlépcsős céghálózaton keresztül – alkalmanként ciprusi off-shore gazdasági társaságok felhasználásával – ingatlanok vásárlásába fektették. A csoport vezetője Spanyolországban szerzett meg több ingatlant, valamint nagy értékű járműveket, valamennyit a bűncselekményből származó összegekből.

A nemzetközi együttműködésben folytatott nyomozás során elfogásokra került sor, továbbá a KR NNI Vagyon-visszaszerzési Hivatal munkatársai az akcióval egyidejűleg – a pénzmosással érintett összegek vonatkozásában – milliárdos értékben vettek zár alá ingatlanokat, többek között budapesti hoteleket, valamint egy szállodahajót is, amellyel a teljes kárérték megtérült.

Egy másik jelentős és nagy publicitást kapott sikeres ügy az úgynevezett ANOM applikációval összefüggő nemzetközi akció volt. Az ANOM egy, az FBI által üzemeltetett szoftver volt, amit úgy mutattak be a bűnözőknek, hogy az egy új, kifinomult eszköz, amely a bűnüldöző szervek számára hozzáférhetetlen és lenyomozhatatlan.

A készülékeken folytatott kommunikációk elemzésére az FBI az Európóval közösen egy munkacsoportot hozott létre – melyhez csatlakozott a KR NNI is –, melynek célja az egyes országok bűnüldöző szerveinek támogatása volt. Az elemzések során a rendvédelmi partnerek átnézték minden ANOM beszélgetés tartalmát, melyek döntően bünszervezetekhez köthető kábítószer-kereskedelem és pénzmosás tevékenységgel kapcsolatos adatokat tartalmazott.

A keletkezett adatokból a KR NNI Felderítő Főosztály Bünszervezetek Elleni Osztály, valamint a Nemzetközi Bűnözés Elleni Főosztály Kábítószerbűnözés Elleni Osztály nyomozói széles körű felderítést folytattak, és beazonosították a

platformot használó bűnszervezet tagjait, és az általuk folytatott kábítószer-kereskedelmi tevékenységet.

Az FBI, az Europolal és az elemzésekben és felderítésekben részt vevő tagállamok nyomozó szerveivel 2021. június 7-én összehangolt globális akciót tartott, melynek során a KR NNI nyomozói bűnszervezetben elkövetett kábítószer-kereskedelem büntett elkövetésének megalapozott gyanúja miatt Budapesten és Szekszárdon 12 ember egyidejű elfogására intézkedtek. Az ügygel összefüggésben ezen a napon Szerbia területén szintén elfogtak egy 36 éves férfit.

A 12 ember tartózkodási helyein, lakóhelyein és a hozzájuk tartozó címeken – összesen 25 címen – tartott kutatás során a nyomozók 57 kilogramm marihuánát, megközelítően 3,5 kilogramm kokaint, 3,5 kilogramm amfetamint, extasy tablettákat, kristályos kábítószergyanús anyagot, fentanilt és a felütéshez használt 13 kilogramm koffeint találtak. A kényszerintézkedések alkalmával 140 millió forintot meghaladó készpénzt, 8,5 millió forintnak megfelelő értékű kriptovalutát és hét személygépjárművet foglaltak le.

Az elfogott személyek közül gyanúsított kihallgatásukat követően 11 fő került őrizetbe, majd előzetes letartóztatásba. A nagyszabású akcióban a KR NNI és a társszervek részéről összesen 275 rendőr vett részt.

Összegzés

Az FBI–NNI Nemzetközi Egység egy különleges szervezeti egység, nemcsak a magyar rendőrség tekintetében, hanem világviszonylatban is, melyet az FBI külföldi fórumokon is büszkén mutat be a közvetlen rendvédelmi együttműködés példajaként.

A Szövetségi Nyomozó Iroda birtokában lévő erőforrások, tapasztalatok és az általuk kínált lehetőségek óriási előnyt jelentenek mind a Készenléti Rendőrség Nemzeti Nyomozó Iroda, mind az egész magyar rendőrség számára.

Az egység létszámának nemrégiben lezajlott bővítése, és a nemzetközi bűnszervezetek újabb és újabb törekvései miatt kijelenthető, hogy a „Task Force”-nak, amely eddig sikeresen teljesítette a feladatát, nemcsak múltja van, hanem a jövője is látható.

A közös jövő iránti elköteleződés következő állomásaként aktuális téma az amerikai féllel – a létrehozás óta eltelt huszonkét év alatt a bűnügyi helyzetben, valamint az irányadó jogszabályok tekintetében lezajlott változásokra tekintettel – az alapító megállapodás aktualizálása. A megújuló szerződés garantálni fogja az eredményes együttműködés folytatását ebben az egyedülálló, kétnemzetiségű nyomozócsoporthoz.

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Boczán J. (2022). Szövetségi ügynökök Magyarországon. Az FBI-NNI Nemzetközi Egység tevékenységének bemutatása. *Belügyi Szemle*, 70(7), 1567–1576. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.7.12>